

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta (HE 111/2015 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Päivi Salo, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- apulaisprofessori Juha Lavapuro
- professori Tuomas Ojanen
- professori Veli-Pekka Viljanen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain eräiden velvoitteiden soveltamisesta annettua lakia siten, että lain voimassaoloaikaa jatketaan kahdella vuodella vuoden 2018 loppuun.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotettua sääntelyä on arvioitu kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojan ja perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyn näkökulmasta. Hallituksen mukaan esityksen voidaan ajatella olevan tulkinnanvarainen siltä osin voidaanko ehdotetun kaltaista väliaikaista sääntelyä kunnallinen itsehallinto huomioiden edelleen jatkaa, kun se rajoit-

Valiokunnan lausunto PeVL 9/2015 vp

taa päätösvaltaa joidenkin kuntien osalta. Tämän perusteella hallitus katsoo, että esityksen säätämisyjärjestyksestä tulisi saada perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Alun perin kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annettuun lakiin (ns. Paras-puitelaki) perustuneet kuntien yhteistoimintavelvoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ovat kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetun lain eräiden velvoitteiden soveltamisesta annetun lain perusteella voimassa vuoden 2016 loppuun. Lain tarkoituksena on ollut varmistaa Paras-puitelain mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkuminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen toteutumiseen saakka.

Nyt käsiteltävässä lakiehdotuksessa ehdotetaan, että kunta- ja palvelurakennemuutokseen perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintavelvoitteita jatketaan edelleen vuoden 2018 loppuun. Yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkamisen tarkoituksena on edelleen turvata alueiden palvelujen häiriötön jatkuminen siihen saakka, kunnes sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen mukaiset uudet järjestämävastuulliset organisaatiot aloittavat toimintansa.

Paras-puitelaki säädettiin tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 37/2006 vp). Sääntely yhteistoiminta-alueelle siirrettäviksi tarkoitettujen tehtävien osalta ei valiokunnan mielestä tuolloin ollut ongelmallista perustuslain 121 §:ssä turvattu kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojan näkökulmasta. Yhteistoimintavelvoitteiden jatkaminen (HE 61/2014 vp) ei sen sijaan ollut perustuslakivaliokunnan arvioitavana.

Ehdotetussa sääntelyssä ei ole kysymys uusista yhteistoimintavelvoitteista eikä niiden laajentamisesta, vaan yksinomaan voimassa olevien velvoitteiden voimassaoloajan pidentämisestä. Pidentämisen tarkoituksena on turvata sosiaali- ja terveyspalvelujen häiriötön jatkuminen eräänlaisen siirtymäkauden aikana. Lakiehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 121 §:n näkökulmasta.

Voimassa olevat kuntien yhteistoimintavelvoitteet koskevat viime vuosina tehtyjen poliittisten valintojen johdosta enää vain osaa kunnista. Tilanteen ei esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (HE s. 5) katsota tämän vuoksi olevan kuntien kannalta yhdenvertainen. Perusteluissa todetaan edelleen, että vaikka perustuslain yhdenvertaisuutta koskeva 6 § ei lähtökohtaisesti suojaa kuntien yhdenvertaisuutta, voidaan esityksen ajatella olevan tulkinnanvarainen siltä osin, voidaanko tällaista väliaikaista sääntelyä kunnallinen itsehallinto huomioiden edelleen jatkaa, kun se rajoittaa päätösvaltaa joidenkin kuntien osalta.

Perustuslakivaliokunta painottaa, ettei perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntely koske kuntia, vaan ihmisiä. Lisäksi valiokunta huomauttaa, että ehdotetun sääntelyn nimenomaisena tarkoituksena on turvata erityisesti yhteistoiminta-alueissa mukana olevien pienten kuntien asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus. Lakiehdotus toteuttaa siten perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle asetettua velvoitetta turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetettua velvoitetta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Valiokunnan lausunto PeVL 9/2015 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 19.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Annika Lapintie vas
varapuheenjohtaja Tapani Tölli kesk
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Anna-Maja Henriksson r
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Antti Häkkänen kok
jäsen Kimmo Kivelä ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Leena Meri ps
jäsen Ville Niinistö vihr
jäsen Wille Rydman kok
varajäsen Maarit Feldt-Ranta sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander